

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

**Кафедра аграрного, земельного та екологічного права імені
академіка В.З. Янчука**

**НА СТОРОЖІ ЗЕМЕЛЬНОГО ЛАДУ:
ДО 20-РІЧЧЯ ЗЕМЕЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ**

**Тези доповідей учасників
Міжнародної науково-практичної конференції
(онлайн/офлайн формат)
(м. Київ, 26 листопада 2021 р.)**

Київ – 2021

УДК 349.4 (477)
Н 31

За зміст та якість матеріалів відповідальними є автори публікацій

На сторожі земельного ладу: до 20-річчя Земельного кодексу України: тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції (онлайн/офлайн формат) (м. Київ, 26 листопада 2021 р.). За заг. ред. проф. В.М. Єрмоленка. Київ : Друкарня Друкарник, 2021. 344 с.

ISBN

Укладачі: Ю.А. Краснова, М.П. Ліхтер, І.В. Лучко

У збірнику розміщено тексти наукових доповідей, присвячених дослідженню теоретико-правових засад права власності, використання, охорони та відновлення земель і пов'язаних з ними природних ресурсів.

Розраховано на науковців, фахівців у галузі права, аспірантів, студентів та всіх, хто цікавиться питаннями земельного, природоресурсного, екологічного та аграрного права.

ідеології, а і суб'єктом реалізації зазначеної ідеології у формі конкретних програм та осередком формування кадрового забезпечення для втілення цих програм у життя [3].

Народу, як основному джерелу влади доцільно не лише ознайомлюватися з програмними обіцянками кандидатів у сфері охорони довкілля, а й слідкувати, чи останні реалізують свої обіцянки. У. Черчілль казав: «ціна величі – відповідальність». У нашому випадку ціна безпечного навколишнього середовища, нашого здоров'я та життя – наш контроль і відповідальність обраних нами представників у дотриманні своїх обіцянок і служінні своєму народові.

Список використаних джерел:

1. Костицький В.В. Конституційна реформа в Україні: шляхи трансформації політичної системи. К., 2003. 120 с.
2. Костицька І.О. Юридична відповідальність депутата парламенту у системі відповідального представницького правління: конституційно-правові засади / наук. праця. К.: Інститут законодавства ВРУ, 2020.
3. Телешун С.О. Політична аналітика в державному управлінні: навчальні матеріали / С. О. Телешун, І. В. Рейтерович. К.: НАДУ, 2013. 36 с.

Обіох Н.М.

*к.ю.н., доцент кафедри цивільно-правових дисциплін,
Білоцерківський національний аграрний університет*

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ ВІД ЗАБРУДНЕННЯ ПЕСТИЦИДАМИ І ДОБРИВАМИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

На даний час у всьому світі використовується близько 2 млн. тонн пестицидів, з них – 47,5% гербіцидів, 29,5% інсектицидів, 17,5% фунгіцидів і 5,5% інших пестицидів. До першої десятки країн, де застосовуються пестициди, належать США, Китай, Аргентина, Таїланд, Бразилія, Італія, Франція, Канада, Японія та Індія. Крім того, було підраховано, що до 2020 року глобальне використання пестицидів зросте до 3,5 млн. тонн [1].

Використання пестицидів та агрохімікатів у сільському господарстві є досить серйозною проблемою для більшості країн, де аграрне виробництво є провідною галуззю економіки. Адже пестициди є основним джерелом забруднення земель, і це змушує приймати

відповідні нормативно-правові акти, які повинні регулювати ліміти на використання цих шкідливих речовин та обмежувати їх використання з метою зменшення негативного впливу на сільськогосподарські землі. Крім того, використання пестицидів і добрив створює загрозу не тільки для екології ґрунтів, а й для водних об'єктів, які перебувають у тісному взаємозв'язку з ґрунтами та землями. Забруднення ґрунтів пестицидами й агрохімікатами призводить до накопичення токсичних хімічних речовин у підземних водах, які можуть мати небезпеку для здоров'я людини.

В Україні правове регулювання відносин у сфері поводження з пестицидами й агрохімікатами забезпечується в рамках Закону України «Про пестициди і агрохімікати», а також низкою підзаконних нормативно-правових актів, які включають державні санітарні правила і норми щодо використання, транспортування, зберігання пестицидів та агрохімікатів.

В даному Законі передбачено державний контроль у сфері виробництва та державної реєстрації пестицидів й агрохімікатів. Так, відповідно до ч. 2 статті 4 Закону України «Про пестициди і агрохімікати» забороняються ввезення на митну територію України, виробництво, торгівля, застосування та рекламування пестицидів і агрохімікатів до їх державної реєстрації, крім випадків, встановлених цим Законом [2]. В Україні кожен новий вид пестицидів чи агрохімікатів вітчизняного та іноземного виробника повинен пройти обов'язкову процедуру державних випробувань з метою біологічної, токсиколого-гігієнічної та екологічної оцінки і розроблення регламентів їх застосування.

На даному етапі на розгляд законодавчого органу внесено законопроект № 4558 [3], який стосується вдосконалення державного регулювання у сфері поводження з пестицидами та агрохімікатами. Передбачено, що перелік підприємств, які мають право здійснювати державні випробування з метою токсиколого-гігієнічної оцінки, визначає Міністерство охорони здоров'я України, а не Держспоживслужба. Прийняття законопроекту № 4558 зумовить затвердження Кабінетом Міністрів України оновлених порядків державних випробувань пестицидів і агрохімікатів та їх державної реєстрації.

Слід зазначити, що пестициди і агрохімікати реєструються терміном до десяти років. Згідно статті 7 Закону «Про пестициди і агрохімікати» Міндовкілля може встановити повну або тимчасову заборону на застосування пестицидів і агрохімікатів в разі надходження нових, раніше невідомих, даних про їх небезпеку.

18 квітня 2007 року Україна ратифікувала Стокгольмську конвенцію про стійкі органічні забруднювачі [4], яка значною мірою поширює свій вплив і на пестициди. Її метою є обмеження або припинення навмисного виробництва та використання стійких органічних забруднювачів, в т.ч. деяких пестицидів. Названі речовини поділені на три групи: використання яких необхідно припинити, використання яких необхідно обмежити та речовини, які ненавмисно утворюються і викидаються з антропогенних джерел. До першої групи конвенцією віднесено алдрин, хлордан, діелдрин, ендрин, гептахлор, гексахлоробензен, мірекс, токсафен та поліхлоровані дифеніли. Варто відзначити, що згідно з «Переліком пестицидів, заборонених до використання в сільському господарстві, що не можуть бути зареєстровані або перереєстровані в Україні» від 05.08.1997 р., всі названі вище речовини в нашій державі заборонені до використання, реєстрації та перереєстрації.

Окрему групу становлять забруднюючі речовини, скидання яких нормується. В Україні діє постанова КМУ від 11.09.1996 р. № 1100 «Про затвердження Порядку розроблення нормативів ГДС забруднюючих речовин у водні об'єкти...» [5]. Даною постановою визначено перелік речовин, скидання яких у водні об'єкти нормується (зокрема, це стосується таких речовин, як нітрати, нітрити, сульфати, фосфати, хлориди). Такі речовини можуть утворюватися в результаті використання пестицидів та агрохімікатів. Однак, згідно екологічного законодавства перелік забруднюючих речовин повинен оновлюватись кожні десять років. Тому, зважаючи на те, що з'являються нові види пестицидів і добрив, які містять раніше невідомі синтетичні сполуки, небезпечні для навколишнього середовища, цей перелік потребує негайного оновлення.

Розглянемо кілька важливих аспектів, пов'язаних із екологізацією сільського господарства в Європейському Союзі. У 2018 р. Європейською Комісією визначено особливості Спільної аграрної політики ЄС на період після 2020 року. Обов'язковими вимогами для європейських фермерів є: 1) збереження багатих вуглецем ґрунтів шляхом захисту водно-болотних угідь та торф'яників; 2) управління поживними речовинами для покращення якості води, зменшення рівня аміаку та закису азоту; 3) сівозміни замість диверсифікації сільськогосподарських культур [6].

Важливу роль у регулюванні проблеми охорони земельних та водних ресурсів від нітратного забруднення відіграє Директива 91/676/ЄС [7]. Її впровадження дозволяє зменшити забруднення води, спричиненого або викликаного нітратами й іншими поживними речовинами з сільськогосподарських джерел, а також запобігає такому

забрудненню у майбутньому. Директиву передбачено імплементувати в Україні через ухвалення пакету документів, який включає Методику визначення зон, вразливих до нітратного забруднення, та Кодекс кращих сільськогосподарських практик, які зможуть дозволити збалансувати господарські потреби при використанні земель та водних ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Sharma A., Kumar V., Shahzad B. Worldwide pesticide usage and its impacts on ecosystem. *SN Applied Sciences*. 2019. Vol. 1. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s42452-019-1485-1>
2. Про пестициди і агрохімікати : Закон України від 02.03.1995 р. № 86/95-ВР. Дата оновлення: 01.08.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/86/95-%D0%B2%D1%80#Text>
3. Проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення державного регулювання у сфері поводження з пестицидами і агрохімікатами № 4558 від 30.12.2020 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70775
4. Стокгольмська конвенція про стійкі органічні забруднювачі : Організація Об'єднаних Націй, 22.05.2001 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_a07#Text
5. Про затвердження Порядку розроблення нормативів гранично допустимого скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти та перелік забруднюючих речовин, скидання яких у водні об'єкти нормується: постанова Кабінету Міністрів України від 11.09.1996 р. № 1100. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1100-96-%D0%BF#Text>
6. Green Deal: key to a climate-neutral and sustainable EU. URL: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/priorities/climate-change/20200618STO81513/green-deal-key-to-a-climate-neutral-and-sustainable-eu>
7. Директива 91/676/ЄЕС щодо захисту вод від забруднення, спричиненого нітратами з сільськогосподарських джерел від 12 грудня 1991 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/987_002-91#Text